

Echter, reeds bij hun leven kwam er eenige kentering.

De liefde voor de historie veranderde bij menigeen in welwillende onverschilligheid.

Thans reeds moet hier en daar gekonstateerd een volstrekt gemis aan historisch besef.

En toch, zonder historisch besef kan het Calvinisme niet gedijen.

Zonder historisch besef wordt het Christendom in fragmenten gebroken. Het vormt geen eenheid meer.

Zonder historisch besef is Christus voor ons niet meer de Koning der eeuwen.

Men moge dan Christus in onzen tijd willen huldigen als de Koning boven de eeuwen.

Doch die hulde wijst Hij af.

Dat is geen hulde, maar laster.

Dat is onfeiting van Zijn vleeschwording.

Dat is spotten met het wonder van Bethlehem.

Hij is in den tijd, in de eeuwen ingegaan, opdat Hij zou worden de Koning der eeuwen.

Wie toelaat, dat het historisch besef verzwakt, ontdeelt zichzelf. Hij vergeet, dat God de eeuwen in zijn hart heeft gelegd.

De oorzaken aan te geven, hoe er zulk een keer kwam ook onder ons, is in één artikel niet doenlijk.

Behalve de reeds genoemde invloeden mogen slechts worden aangestipt de gejaagdheid van ons leven en de gemakzucht van den modernen mensch.

Het is veel gemakkelijker door heel de traditie een streep te halen en met een schoone lei te beginnen, dan die traditie van eeuwen in zich op te nemen, te verwerken en er zelfstandig bij te blijven.

Men slaagt er spoediger in zich een air van frisheid te geven als men zich om geen historie bekommerd, dan om te midden van historische boeken zijn frisheid te bewaren.

En het gemak dient niet den mensch van vandaag, doch beheerscht hem veelszins.

Laat het echter onder ons alzo niet zijn.

Opgericht de trage handen en de slappe knieën! God spreekt door de historie, ook door de historie van het Calvinisme.

Zouden wij weigeren te luisteren?

God heeft onze voeten op een grond van eeuwen gezet.

Zouden wij, gewapend met de parachute der revolutie, welke nihilisering der historie bedoelt, ervan afspringen?

Het zou een doodensprong zijn.

Heden ten dage zijn wij gewikkeld in het konflikt tussen persoonlijkheid en gemeenschap.

Onze houding in dat konflikt is bepaald.

Met volle eerbiediging van het recht der persoonlijkheid hebben wij aan te sturen op volle ontplooiing van het sociaal gevoel.

Doch van zulk een volle ontplooiing van het sociaal gevoel kan geen sprake zijn, wanneer wij ons beperken tot hen, die thans leven.

„We bannen met z'n achten!”

De gemeenschap strekt zich niet alleen ter zijde van ons uit, maar ook naar achteren en naar voren.

Onze vadersen, die in het geloof zijn gestorven, spreken tot ons door hun daden, hun geschriften.

Daardoor zijn zij geen doode, maar levende strijkrachten.

Schande over ons, wanneer wij van hun hulp niet zijn gediend!

Het toekomstig geslacht zal met ons precies eender handelen.

Gods werk is een werk van eeuwen.

Gij hebt rekening te houden met wat vóór u is gebouwd.

Gij moet daarop voortbouwen.

Anders hebt gij geen deel aan dat groote werk.

Anders zijt gij niet heilig solidair.

Wie voor de toekomst wil arbeiden behoeft den steun der historie.

Historisch besef moet weer een van onze grondbeseffen worden.

Het is hoogen tijd om gesstelijk te spelen den 78sten psalm.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-Indrukken.

XXX.

Bezwaar en Antwoord.

Nog hebben wij niet meegedeeld, hoe het nu eigenlijk „zit” met het misverstand, dat er tusschen de Synode en Ds Brussaard bleek te bestaan.

De Synode had hem verzocht de bezwaren, welke hem na de beantwoording van Prof. Ridderbos nog restten aan haar schriftelijk en summierlijk kenbaar te maken.

Ds Brussaard gaf echter een schriftelijke weergave van al de bezwaren, welke hij oorspronkelijk had en ter Synode had voorgedragen.

Laten wij mogen volstaan met te antwoorden, dat gebleken is, dat op den weg tusschen de Synode en Ds Brussaard vice versa dat misverstand zich wist binnen te dringen.

Zulke dingen zitten gewoonlijk nog al ingewikkeld in elkaar.

Het loont heusch den tijd niet dat alles haarfijn uit te leggen.

Het heeft voor de kwestie zelf geen belang.

Hoofdzak is, dat kwam vast te staan, hoe en de Synode en Ds Brussaard in deze vrij uitgaan.

„Afschuwelijk” was dit misverstand gelukkig niet.

Wij meenen ons ook de moeite te mogen besparen van de gevoerde correspondentie tusschen Ds Brussaard en Prof. Ridderbos een overzicht te geven.

Men leze deze correspondentie, uitgegeven onder den titel „Bezwaar en Antwoord” zelf.

Wij roeren slechts een paar punten aan, waaraan men bij het lezen bijzondere aandacht heeft te wijden.

Ds Brussaard achte het niet duidelijk, welk karakter de beslissing der Synode inzake Gen. 2 en 3 droeg.

Was het een konfessionele uitspraak of wat was het? Indien het een belijdenis-uitspraak was, ware het dan niet beter geweest haar niet te nemen?

Indien er mochten zijn, die dit ook als bezwaar mochten gevoelen, dan worden zij door Prof. Ridderbos ruimschoots voorgelicht.

Ons gevoelen is onzen lezers bekend.

De Synode nam hier zeer zeker een leerbeslissing. Zij besliste, dat zekere meening in strijd was met de belijdenis onzer kerk. Zij paste alzoo de bestaande belijdenis op een bepaald geval toe. Daarin ligt opgesloten, dat zij door haar besluit de belijdenis niet uitbreidde. Nog minder een nieuw dogma schiep. Zij konstateerde slechts, dat iets niet was conform Schrift en belijdenis.

Wat daarin voor onduidelijkheid ligt, is ons niet helder.

Moge door het antwoord van Prof. Ridderbos ook voor Ds Brussaard thans alle onduidelijkheid zijn geweken.

Een tweede en grooter bezwaar ontleende Ds Brussaard aan de uitdrukking „zonder eenig voorbehoud”, door de Synode gebruikt in de vraag aan Dr Geelkerken of hij wilde verklaren: „het Schriftverhaal van Gen. 2 en 3 naar zijn in de uitspraak der Synode aangegeven zin zonder eenig voorbehoud te aanvaarden”.

„Zonder eenig voorbehoud” staat natuurlijk op reserves, welke Dr Geelkerken bij de behandeling van zijn zaak altijd weer maakte. Die moest Dr G. laten varen.

Maar Ds Brussaard vond die uitdrukking dubbelzinnig. Hij vroeg „schreef zij (n.l. de Synode) daarmee niet te hoog, te absoluut gezag aan haar eigen menschenwerk toe en steed zij, met zoo te spreken, feitelijk niet het indienen van één of meer gravamina ten eenemale af?”

Na had de Synode deze misvatting vroeger al weerlegd.

Met de feiten bewees zij, dat zulks haar bedoeling niet kon zijn.

Immers, toen Ds Brussaard ter Synode kwam, lag het gravamen van Ds van Leeuwen reeds ter tafel en was het bekend, dat de Synode dit in behandeling zou nemen.

Toch heeft Prof. Ridderbos deze zaak nog even, of liever, heel nauwkeurig uit de doekjes gedaan. Wij willen hopen, dat zij er nu ook uitblijft.

Een derde bezwaar betreft het woord „klaarlijklijk”.

Ook dat was hem niet klaar.

Tot tweemaal toe heeft Prof. Ridderbos hem dien term uitgelegd.

Wij verwijzen hier weer naar de brochure.

Als vierde bezwaar bracht Ds Br. in, dat de Synode geen Schriftbewijzen voor haar gevoelen had aangegeven. Hij vermoedt, dat zij dit opzettelijk heeft nagelaten.

Ook hierover staat Prof. Ridderbos hem kostelijk te woord.

Hiermee hebben we wel het voornaamste aange-
stipt.

Het valt op, dat de bezwaren van Ds Br. meestal in den toon zijn gezet van: De Synode had beter dit kunnen doen of liever zoo moeten handelen. Ja!

Als men uit het betere of het lievere bezwaren giet, dan kunnen er tegen alle Synodale besluiten tal van „bezwaarden” opstaan.

Wij zijn in ons beste Nederland te individualistisch aangelegd, dan dat wij niet bijna overal iets „beters” zien.

Eén vraag kunnen wij dan ook niet onderdrukken: als de bezwaren niet dieper gaan, zijn ze dan eigenlijk wel de inzet van den strijd waard?

Nergens konstateert Ds Brussaard: hierin of daarin komt gij, o Synode, met Schrift of belijdenis in konflikt.

Zijn bezwaren maken den indruk van meer opportunistisch dan principieel te zijn.

Zij raken voor het grootste deel de keuze van woorden.

Welnu, de Synode heeft haar woordenkeus gerechtvaardigd.

Zij heeft op verschillende manier die woorden uitgelegd.

Omtrent haar bedoeling kan niemand meer in het duister verkeeren.

Het was dan ook goed gezien, dat zij de correspondentie sloot.

De grondtoon van Ds Brussaards bezwaren mee-

nen wij, zonder hem onrecht te doen, aldus te kunnen vertolken: indien er maar andere en betere woorden waren gebezigd, zou de scheuring waarschijnlijk voorkomen zijn.

Maar dan peilt hij het verschil tusschen de Synode en de schismatieken toch niet op zijn volle diepte.

Het is ten zeerste onze wensch, dat Ds Br. thans ten volle ontlast moge zijn en inzien, dat hij de Synode verkeerd begrepen heeft.

Om hem dit gemakkelijk te maken heeft de Synode aan zijn verzoek voldaan om nog op drie hoofdpunten een schriftelijke verklaring of nadere toelichting te geven.

De Synode heeft hem verklaard, 1o, dat zij natuurlijk staat op het standpunt, dat elke kerkelijke uitspraak appellabel is aan de Heilige Schrift, dat de uitdrukking „zonder eenig voorbehoud”, daaraan niets te kort doet, dat zij het gravamenrecht handhaaft, maar dat dit ook zijn natuurlijke grenzen heeft; 2o, dat het ongegrond en onwaar is, dat uit het gebruik van „klaarlijklijk” den eisch tot onderwerping aan menselijk inzicht mag worden afgeleid; 3o, dat de Synode de uiteenzetting van het Schriftgezag, door Ds Brussaard gegeven, met hoeveel daarin zij ook van harte instemt, niet naar elke uitdrukking voor haar rekening neemt of de gevolgtrekkingen door hem gemaakt bepaaldelijk in verband met het gedrag, dat thans aanhangig is over de historische autoriteit der Schrift, als juist erkent.

De Synode machtigde Prof. Ridderbos deze verklaring in zijn duplicat in te tusschen.

Voorts sprak zij de verwachting uit, dat „de bezwaren van Ds Brussaard zullen zijn weggenomen en bij thans zonder voorbehoud zich zal kunnen voegen naar de beslissing door de Synode inzake de bekende bijzonderheden uit Gen. 2 en 3 genomen”.

Tevens droeg zij aan de Classis Haarlem op „zich te vergewissen of Ds Brussaard aan deze verwachting voldeed, aan haar de verdere behandeling dezer zaak overlatende, voorzover hiervoor nadere redenen mochten zijn”.

Eerstdaags vergadert de Classis Haarlem.

Zij bringe ons in deze heuglijke tijding.

Nog niet tot een goed eind.

Men zal bemerken, dat wij het bovenstaande voor ons vorig nummer hadden geschreven.

Door een onbegrijpelijke manoeuvre der postierijen kwam onze kopie veel te laat ter drukkerij.

Wij dienden daartegen een ernstige reklame in. Intusschen heeft de Classis Haarlem vergaderd.

Het verslag bracht droef nieuws.

Ds van Duin volhardde in zijn onverdedigbare houding.

De noodzakelijkheid was daarmee geboren hem af te zetten.

Ook gaat de zaak-Brussaard niet naar wensch, althans niet naar onzen wensch.

Hij legde een verklaring af, zoo wordt gemeld.

De Classis is verdugd om over deze verklaring te oordeelen.

Kon hij, zoo vragen wij ons af, na al wat hem namens de Synode en door de Synode op zijn bezwaren geantwoord is, niet eigener beweging zijn hand zetten onder de verklaring, welke Ds van Duin is voorgelegd?

Deze luidde:

„Ds van Duin, instemmende met de uitspraak der Generale Synode van Assen, dat de boom der kennis des goeds en des kwaads, de slang en haar spreken en de boom des levens naar de klaarlijklijke bedoeling van het Schriftverhaal van Genesis II en III in eigenlijken of letterlijken zin zijn op te vatten en dus zinniglijk waarneembare werkelijkheden waren en dat derhalve de meening als zou men disputabel kunnen stellen of deze zaken en feiten zinniglijk waarneembare werkelijkheden waren, zonder met het in art. 4 en 5 der Ned. Geloofsbelijdenis beleden gezag der H. Schrift in strijd te komen, moet worden afgewezen.

verklaart het Schriftverhaal van Gen. II en III naar zijn in de uitspraak der Synode aangegeven zin zonder eenig voorbehoud te aanvaarden en ten grondslag te zullen leggen aan hetgeen hij in dezen zal leeren.”

Indien hij den naam van Ds van Duin veranderd had in dien van Ds Brussaard, zou dit in de Classis en door heel het land dadelijk een opluchting hebben gegeven.

O. i. hadden ook de woorden „zonder eenig voorbehoud” voor hem nog kunnen vervallen, omdat die feitelijk op zijn geval niet slaan.

Maar met een verklaring van dien aard was deze zaak bevredigend opgelost.

Nu wordt ze weer gerekt.

Jammer!

— Het vonnis van Prof. Haitjema.

V.

Thans volgt het gedeelte uit Prof. Haitjema's artikel, waarop het nog al aankomt.

Om de maat der objectiviteit vol te meten, willen we hier den hoogleraar zelf het woord geven.

Van dezen profetischen dienst der Kerk met betrekking tot het geschreven Woord spreekt Junius, als hij gewaagt van een noodzakelijke uitlegging der Schrift in de Kerk Gods, „opdat wij in staat zouden zijn de geloofsgeheimenissen, die in de Schrift neer-

gelegd, profetisch, tusschen, „aan, die do, gesteld, het dan, willeke, Schrift, tusschen, teksten, kend t, Deze, der H, volstre, reden, eigen, Profet, heeft, Schrift, en vol, door h, recht c, in zijn, „mede, nen ho, dag, m, is: bev, gehoort, woerde, danen, der na, woerde, den Go, den, H, is ster, het die, heet, to, Uit z, Schrift, dat d, sluitend, ritel v, persoon, perking, invoers, dan ee, van he, Ernst, Koning, stelen, van Zij, rein va, lijk-relig, Nog, dit z.g., de aut, wordt, Schrift, hij op, zóó re, bekende, is niet, de H., dedigde, zettelijk, de illus, meerde, nis doe, de auto, geen an, zamen, den Ma, alle di, af het c, Neen, b, en de g, lijke ge, vermoge, Junius, Schrift, ons oon, in de I, Evange, geen dri, geschre, aanraak, bevend, zijde va, in vond, Dr Kuy, Schriftge, den Chr, doet ziel, gezag g, waarn, (geloovig, Wie d, Bijbelhoe, Christus, het, die, En nu, Gods, E, die als, ons over, alleen g, Heel t, dan ook, reformat, minder, normativ, (historis, niet zou, opvatting, stract, G, heid ma, autoriteit, Woord, en de b, tot ons, leering, Hier is

aldus: te
en betere
ring waar

hen de Sy-
zijn volle

s. Br. thans
dat hij de

eft de Sy-
og op drie
of nadere

to, dat zij
elk kerk-
lijke Schrift,
verbodend",
gravamen-
natuurlijke
en onwaar-
kelijk" den
inzicht mag
de uiteen-

Brussaard
van harte
or haar re-
door hem
het geding,
sche autori-

deze ver-

it, dat „de
zijn wegge-
al zich zal
de synode
ien 2 en 3

em op „zich
ze verwach-
te behande-
er hiervoor

arl-m.
ding.

oed eind.
wenstaande
aven.

er postorgen
rukkerij.
reklame in
vergaderd.

erd-jigbare
eboren hem

ar wensch.

ordt gemeld.
leze verkla-

al wat hem
de op zijn
eweging zijn
ke Ds van

uitspraak der
in der kennis
haar spreken
blijkelijke be-
nensis II en
op te vatten
heden waren
en disputabel
en zinniglijk
nder met het
beleden gezag
worden afge-

I en III naar
en zin zonder
en grondslag
i zal leeren."

n veranderd
in de Clas-
opluchting

onder eenig
rvallen, om-
aan.

a aard was

Haitjema's

ieten, willen
oord geven.

Kerk met be-
reekt Junius,
uitlegging der
staat zouden
Schrift neer-

gelegd zijn, nauwkeuriger en dieper te verstaan." Deze profetische dienst der Kerk komt volgens Junius natuurlijk niet aan de Roomsche Kerk alleen toe, maar aan iedereen echten Herder en Leeraar der Kerk, die door openlijke roeping en opleiding in dat ambt gesteld is." En bij de uitlegging der H. Schrift gaat het dan niet om een verklaring uit eigen opvatting of willekeurige meening, maar om een uitlegging „uit de Schrift zelve, zoodat gemakkelijke en duidelijke Schriftuurplaatsen worden aangevoerd, om de meer duistere teksten te doorlichten", en op die manier dus sprekend te maken.

Deze Gereformeerde beschouwing over het wezen der H. Schrift sluit natuurlijk de belijdenis van het volstrekte Schriftgezag in. Waarom? Om geen andere reden, dan wij de Heilige Schrift van God is, Gods eigen majestueus Woord, te boek gesteld door Profeten en Apostelen, „die God als Zijn secretarissen heeft willen gebruiken. God, die onmiddellijk achter het Schriftwoord staat, is toch de Koning, „die de hoogste en volstrekte macht heeft, zoowel over alle menschen door het recht der natuur als over de Kerk door het recht der genade." Maar wat die Koning daar zegt, in Zijn geschreven Woord, zijn natuurlijk ook geen „mededeelingen" zonder meer, die wij voor waar kunnen houden, om dan over te gaan tot de orde van den dag, maar het zijn bevelen (Junius zegt: *rescripta*, is: bevelschriften van het Kabinet des Konings), die gehoorzaamheid en vertrouwen eischen: het zijn alle woorden, die ons onmiddellijk aangaan, als onderdanen van den hoogsten Koning krachtens het recht der natuur of krachtens het recht der genade. De woorden van de H. Schrift zijn gezaghebbende woorden Gods, die wij voor „waarachtig" hebben te houden. (Heid. Cat., vr. en antw. 21). En „waarachtig" is sterker dan „waar". Waarachtig wil zeggen: dat het diepste van onze persoonlijkheid, dat wij zelf, geheel, tot gehoorzaamheid en geloof opgeroepen worden.

Uit zulk een omschrijving van den aard van het Schriftgezag mag nu echter niet afgeleid worden, dat dus de autoriteit van de Heilige Schrift een uitluitend zedelijk karakter draagt, omdat hier de autoriteit van een goddelijk Ik tegenover de zedelijke persoonlijkheid des menschen in geding is. De beperking, die wij met dat woord „zedelijk" willen invoeren, is tegenover de Majesteit Gods niet anders dan een menscheijk-willekeurige, waarin de zonde van het-als-God willen zijn zich duidelijk manifesteert. Ernst maken met de autoriteit van den hoogsten Koning, dat wil ook zeggen: er geen grenzen aan stellen van ons, menschen, uit, door God een terrein van Zijn autoriteit te gaan aanwijzen, hetzij het terrein van het zedelijke, of het terrein van het zedelijk-religieuze.

Nog gevaarlijker is een verdere conclusie, die uit dit z.g.n. zedelijk of zedelijk-religieuze karakter van de autoriteit der H. Schrift maar al te licht wordt afgeleid: n.l. dat dus de inhoud der H. Schrift alleen gezaghebbend mag heeten, voor zover hij op het zedelijk-religieuze betrekking heeft. Wie zoo redeneert, staat onmiddellijk geteerd om de overbekende stelling in bescherming te nemen: Gods Woord is niet de H. Schrift zelve, maar Gods Woord is in de H. Schrift. Ik wil deze in onze dagen veel verdedigde Bijbel-beschouwing op het oogenblik niet opzettelijk gaan bestrijden. Maar ik mag niemand in de illusie laten, dat hij het voor de echt-Gereformeerde Schriftbeschouwing opneemt, als hij belijdenis doet van deze stelling. Wie zoo spreekt, verlegt de autoriteit naar het subject, en het resultaat wordt geen ander dan dit: dat het menscheijk ik, dat gehoorzamen moest aan het Woord van den Grooten God, den Majesteitlike, uit Wien, door Wien en tot Wien alle dingen zijn, op den troon gaaf zitten, van waar af het commando der onderscheidingen gevoerd wordt. Neen, het moest blijven: De H. Schrift is Gods Woord, en de geheele H. Schrift heeft dat oniebbare goddelijke gezag. De gansche H. Schrift heeft dat wonderbare vermogen, om den zondigen mensch „toe te spreken". Junius drukt het op deze wijze uit: alles in de H. Schrift is op God betrekken, zelfs datgene wat naar ons oordeel het verste van Hem verwijderd is. Overal in de H. Schrift ligt de sprake Gods van Wet en Evangelie. Niets is daarvan uit, te zonderen. Zelfs geen droeg geslachtsregister. Als Gods Geest door het geschreven Woord heen de consciëntie des menschen aanraakt, dan wordt het „gezag" van de H. Schrift bevend doorleefd, ook het gezag van zulk een blad-zijde van den Bijbel, waar men vroeger nooit iets in vond van dat toespreken Gods. Terecht is door Dr. Kuiper in zijne Encyclopaedie gezegd: het Schriftgezag „klemt" in den Christus. En waar men den Christus in de Schrift het duidelijkst treft, daar doet zich dan ook het eerste de klein van het Schriftgezag gevoelen. Maar de kring der Schriftwoorden, waarin Christus getroffen werd, breidt zich voor den geloovige iederen dag uit.

Wie durft als ootmoedig geloovige zeggen: in dat Bijbelboek, of zelfs, in dat hoofdstuk der Schrift is Christus niet? Onderzoekt de Schriften: „die zijn het, die van Mij getuigen," zeide Jezus zelf. (Joh. 5:39.)

En nu is Christus niet anders dan de openbaring Gods. En daarom is Christus in de Schrift: „God, die als God gekend wordt, de sprekende God. Die ons overweldigt met Zijn eischen en beloften, vragend: alleen geloof!

Heel zijn is door Dr. Bavinck in zijn Dogmatiek dan ook gevoeld, dat de onderscheiding, die in de reformatorische eeuw opkwam (ze is van niemand minder o.a. dan van Voetius), die tusschen *authoritas normativa* (normatief gezag) en *authoritas historica* (historisch gezag) bij de waardeering van de H. Schrift niet zonder bedenking is. Terecht acht Bavinck de opvatting dezer onderscheiding bij de meesten te abstract. Gezag in den zin van historische betrouwbaarheid mag geen oogenblik gescheiden worden van de autoriteit, waarmee God zelf ons toesprekt in Zijn Woord. „Ook in leugenachtige woorden van Satan en de booze daden der goddeloozen heeft God iets tot ons te zeggen. De Schrift is niet alleen nuttig tot leerling, maar ook tot waarschuwing en vermaning." Hier is Bavinck echt-reformatorisch in zijn belijde-

nis van het Schriftgezag. Hij zegt hier met zooveel woorden, dat in geen enkel stukje der H. Schrift louter „mededeeling", historisch-betrouwbare mededeeling, mag gezien worden.

De gansche inhoud der H. Schrift dient op God betrekken te blijven; en er is geen woord in den Bijbel, of het kan vroeg of laat voor een menscheijk kind worden „aanspraak" Gods: goddelijke eisch en goddelijke belofte.

Deze Gereformeerde belijdenis van den aard en den grond van het Schriftgezag sluit natuurlijk in zich — ik mag hierover in dit verband niet verder uitweiden, doch het alleen maar even aanstippen — dat het Schriftgezag nooit bewezen kan worden door menscheijke redeneeringen. De Gereformeerden der 16e eeuw beelden zeer nadrukkelijk de autopsie der H. Schrift; d.w.z., om Calvijn's woorden te gebruiken: „de Schrift draagt een gevoel van hare waarheid voor zich uit". De Schrift is in zichzelf geloofwaardig, en bekomt daarmee de geloofwaardigheid voor ons door het getuigenis van den H. Geest. En nadat Calvijn een uitvoerig hoofdstuk aan allerlei menscheijke bewijzen voor de geloofwaardigheid der H. Schrift heeft gewijd, komt hij tenslotte toch weer terug tot de waarschuwende opmerking, dat al deze bewijzen toch op zichzelf niet krachtig genoeg zijn om de Schrift vast geloofwaardig te maken. De hemelsche Vader moet Zelf, in de openbaring van Zijn goddelijke Majesteit, de eerbiedwaardigheid van de Schrift buiten alle legenspraak uithoeven.

Dan komt de levende God te staan achter het geschreven Woord, en spreekt ons toe, waarbij Woord en Geest op wonderbaar innige wijze zijn verbonden. „De religie van het Woord wordt ons diepe zieleernst in onderwerping aan Zijn gezag, wanneer de Geest, die ons daarin Gods aanschijn doet opmerken, ons bestraft. Maar ook omgekeerd: zonder voor zelfmisleiding betreedt te behoeven te zijn, mogen wij den Geest omhelzen, wanneer wij Hem in Zijn beeld, dat is in het Woord, herkennen."

Hierin komt alzoo ook voor zijn argumentatie uit het woord „waarachtig", waarop we reeds kritiek oefenden.

De korte schets van de Gereformeerde belijdenis van het Schriftgezag is hiermee af.

Hoewel wij nog niet aan de beoordeeling toe zijn, mag toch wel de vraag, welke bij menigeen zal zijn gerezen, geuit: is-dit alles!

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

De H. Doop.

Z. te A. maakt bedenking tegen wat ik in ons nummer van 20 Aug. j.l. schreef ter beantwoording van eenige vragen aangaande den H. Doop.

Hij acht dat mijn zeggen „dat de H. Doop dient, om den geloovige verzegeling te doen", in strijd is met de H. Schrift, die leert, dat de geloovigen verzegeld worden door den Heiligen Geest. (2 Cor. 1:22. Ef. 1:13b en Ef. 4:30.)

Deze bedenking rust blijkbaar op een misverstand. En vermoedelijk zou dat misverstand onmiddellijk onder de aandacht van mijn opponent zelf gekomen zijn, als hij den volzin, waaraan hij de door hem aangehaalde woorden ontleende, in zijn geheel had afgeschreven.

Ik schreef toch, „dat de Doop, gelijk elk Sacrament, dient om den geloovige verzegeling te doen van de afwassing zijner zonden door den Geest en door het bloed van Christus, en daardoor zijn geloof te versterken".

Had hij deze uitdrukking wat nauwkeuriger gelezen, dan zou hij begrepen hebben, dat ze niet spreekt van de verzegeling van den geloovige zelf, gelijk de door hem aangevoerde Schriftuurplaatsen doen, maar van de verzegeling van iets, n.l. de reiniging van zonde, aan den geloovige. Trouwens, hij moest gevoeld hebben, dat de aangehaalde woorden „om den geloovige verzegeling te doen" iets geheel anders bedoelen dan de uitdrukking: „om den geloovige te verzegelen".

En, zoo hem dit niet aanstonds duidelijk was, zou het hem stellig duidelijk zijn geworden, als hij mijn raad, in het begin van mijn schrijven, had opgevolgd, en „E Voto" over het betreffende onderwerp had nagelezen.

In het vertrouwen, dat hij dat alsnog zal doen, doe ik hier geen poging, om hem het verschil tusschen de verzegeling van den geloovige-zelf en het verzegelen aan den geloovige van wat hij in Christus bezit, duidelijk te maken.

Dan zal hem met het onderscheid óók het verband tusschen beide duidelijk worden, en zal hij inzien dat het een het ander, in plaats van ermee in strijd te zijn, juist integendeel dient.

Als hij verder poogt te betoogen, dat de Doop, bij den volwassen geloovige, óók en vóór alles de betekenis had van een belijdenis, ben ik dat natuurlijk aanstonds met hem eens.

Doch als hij dan verder schrijft, dat de Doop „zoo ontzaglijk rijk is, en dat het, geleet op de diepere betekenis van den Doop, zulk een onuitsprekelijk voorrecht is gedoopt te mogen worden in den Naam des Vaders, en in den Naam des Zoons, en in den Naam des Heiligen Geestes", blijkt daar toch uit, dat de Doop ook voor hem nog iets anders is dan een plechtige belijdenis-acte van den geloovige, dat de geloovige er niet slechts iets in uitsprekt, maar er ook iets in ontvangt.

En als hij dan een antwoord zoekt op de vraag wat hij er in ontvangt, en daarbij denkt aan de

symbolische betekenis van den Doop, en vollen nadruk legt op het woordje „in" in de Doopsformule van Matth. 28:19, dat hij-zelf onderstreept, dan is hij op weg om in te zien, dat de H. Doop wel waarlijk den geloovige van Godswege verzegeling doet van de afwassing der zonden door het bloed en door den Geest van Christus, en van de gemeenschap met den Drie-eenige die hem door de reiniging van zonde ontsloten wordt.

Had Jezus broeders naar 't vleesch?

K. te V. vraagt me, of onze Heere Jezus al of niet broeders-naar-'t vleesch heeft gehad.

Was van ouds een strijdsvraag.

En ze is het nog altoos.

De verschillende antwoorden, vóór en na gegeven, laten zich tot drie groepen terugbrengen. De eerste groep ontkent het, en acht, met een beroep op de ruime betekenis van „bloedverwant", die het woord „broeder" een enkelen keer (b.v. in Gen. 13:8 en 11) heeft, dat met de „broeders des Heeren" bedoeld zijn de zonen van Chops of Alphéus, die van Maria's zijde „neefs" van Jezus waren.

De tweede ontkent evenzeer, en meent, dat bij Jezus' broeders en zusters (want ook van zusters van Jezus lezen we in Matth. 13:56, Marc. 6:3) te denken is aan zoons en dochters van Jozef uit een vorig huwelijk.

De derde antwoordt bevestigend, en houdt voor Jezus' broeders en zusters, kinderen, na Jezus' geboorte, uit het huwelijk van Jozef en Maria gesproten, en die derhalve half-broers en half-zusters van Jezus waren.

Het gaat bij deze kwestie eigenlijk om de vraag, of Maria, ook na de geboorte des Zaligmakers maagd is gebleven.

Niet omdat men het strijdig achtte met de majesteit van Christus zelf, maar uit de reeds vroeg opgekomen neiging om Maria als de H. Maagd te vereeren, schroomden velen te aanvaarden dat Jezus broeders en zusters naar 't vleesch gehad zou hebben.

Anderen daarentegen meenden, en m.i. terecht, dat daarmee aan de eere van Maria, zoomin als aan die des Heilands wordt tekort gedaan, en dat tal van uitspraken der Schrift, als b.v. Matth. 1:18 en 25, 12:46 en 47, 13:55, Marc. 3:21 en 31, 6:3 en 4, Lukas 2:7, 8:19 e.a., zich met een andere opvatting bezwaarlijk laten verzoenen.

Correspondentie. Een viertal lezers, die nu bedenkingen en opmerkingen zonden, naar aanleiding van m'n antwoord op de vraag naar het geoorloofde van „handwerkjes op Zondag", zal het, hoop ik, geen al te groote teleurstelling zijn, dat ik, bij afwezigheid van nieuwe gezichtspunten, in hun schrijven geen aanleiding vond, verder op deze materie in te gaan.

V.

F.

LITERATUUR EN KUNST.

„Leontientje" en „De Pastoor uit den Bloeyenden Wijngaerd".

In de serie „Zilveren Verpoelingen", waarin de Uitgevers P. N. van Kampen en Zoon „een keur van kunst en letteren" bieden, verscheen als een der laatste nummers „Leontientje" door Felix Timmermans en Ed. Vetterman, een toneelspel in 10 bedrijven. Dit „toneelspel", van welks vertooning we in de couranten der laatste weken herhaaldelijk melding gemaakt vinden, behoort tot die producten der literaire kunst, die tegenwoordig de algemeene belangstelling trekken. Misschien ligt de verklaring daarvan wel minder in het stuk zelf, dan in andere oorzaken, maar feit is het, dat „Leontientje" een van de boeken van den dag is.

Nu is het ons, als we daarom er de aandacht op vestigen, niet te doen om het „toneelspel" als zodanig. Wij willen het stuk van een anderen kant bezien, als de dramatisering van een bekend Vlaamsch boek „De pastoor uit den Bloeyenden Wijngaerd" van Felix Timmermans. En dan komt geloof ik de juiste betekenis aan het licht.

Velen zullen Timmermans' boek (dat van 1924 is) gelezen hebben en aan die leetuur een blijvende herinnering hebben behouden. Want er gaat iets van deze geschiedenis uit.

Het gegeven zelf is vrij eenvoudig en zeker niet nieuw. Leontientje, een vroom Katholiek meisje, houdt van een ongelovigen jongen, Isidoor. Haar vader verzet zich tegen dezen omgang en ten slotte komt ook Leontientje tot de overtuiging, dat ze met een ongelovige niet trouwen kan. Maar, als ze Isidoor dit geschreven heeft, is ze diep ongelukkig en spoedig sterft ze. Bij haar sterfbed komt dan Isidoor tot het geloof.

Zoo, nuchter-skeletmatig weergegeven, is dit thema niets bijzonders; tal van boeken hebben het behandeld, zij het in ietwat anderen vorm; het slot lijkt zelfs onderwetsch en afgesloten. Maar wie het boek gelezen heeft en de realiteit van dat gebeuren met diepe ontroering heeft mee-doorleefd, denkt er anders over. Die heeft ervaren dat in de bewerking van het gegeven hier de kracht ligt, dat het hier de kunstenaarsband is, die van het gewone iets buitengewoons heeft gemaakt, dat ten slotte veel meer dan een „verhaal" hier wordt geboden.